

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Promlčení nároků na odčinění újmy v patientských sporech

Jakkoli zdravotnická povolání pravidelně obsazují přední příčky oblíbenosti napříč profesemi, zvyšuje se v posledních letech počet pacientů, kteří se necítí spokojeni a tvrdí, že jim *non lege artis* postupem poskytovatele zdravotních služeb (nemocnice) bylo ublíženo na zdraví. S ohledem na obvyklý časový odstup uplatnění nároků bývá v těchto medicínskoprávních sporech často rozhodující otázka promlčení, jejíž posouzení s sebou nese svá specifika.

Úvodem se pro kontext sluší připomenout, že odpovědnost poskytovatele zdravotních služeb je odpovědností smluvní ve smyslu ustanovení § 2913 občanského zákoníku a nejedná se o odpovědnost za výsledek, nýbrž toliko za to, že zdravotní péče bude poskytnuta řádně.^[1] Jinými slovy řečeno, poskytovatel zdravotních služeb v tomto ohledu odpovídá za to, že zdravotní péče bude poskytována na náležitě odborné úrovni ve smyslu § 45 odst. 1, § 4 odst. 5 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách),^[2] přičemž právní praxe užívá pro jednání v rozporu s těmito standardy označení postup *non lege artis*.^[3]

Ještě předtím, než soud přistoupí k posuzování naplnění předpokladů vzniku odpovědnosti, mimo jiné tedy zda došlo k porušení právní povinnosti (postupu *non lege artis*), se musí vypořádat s případnou námitkou promlčení nároků vznesenou žalovaným. Námitka promlčení představuje pro žalovaného jednu ze základních možností obrany v těchto sporech. Jednotlivá patientská práva na odčinění nemajetkové újmy (bolestné, ztížení společenského uplatnění, případně tzv. další nemajetkové újmy)^[4] bezpochyby podléhají režimu promlčení majetkových práv, která se promlčují v tříleté subjektivní promlčecí lhůtě.^[5] ^[6] Přitom je třeba podotknout, že soudní praxe v případě nároků na odčinění nemajetkové újmy podle § 2958 občanského zákoníku dovodila, že se jedná o komplex dílčích samostatných nároků, které jsou na sobě do určité míry nezávislé.^[7] Pojetí těchto nároků jako dílčích (nikoli jako nároku celistvého) má vliv jak na stránku procesněprávní,^[8] tak z pohledu hmotněprávního, a to především právě ohledně promlčení.

Tím, co by činilo obtíže, však není stanovení délky promlčecí lhůty, ale přesného dne, který je rozhodný pro počátek běhu promlčecí lhůty. Vzhledem k tomu, že se ohledně nároků na odčinění nemajetkové újmy pacienta jedná o nároky dílčí, není vyloučeno, že promlčecí lhůta začne běžet u jednotlivých nároků rozdílně.

Na stanovení počátku promlčecí lhůty se vztahuje obecná právní úprava, podle které platí, že promlčecí lhůta počne běžet dnem, kdy mohlo být právo (u soudu) uplatněno poprvé, což nastane tehdy, kdy se oprávněná osoba (pacient) dozvěděla o okolnostech rozhodných pro počátek běhu promlčecí lhůty, anebo kdy se o nich dozvědět měla a mohla.^[9] Za okolnosti rozhodné pro počátek běhu promlčecí lhůty zákon (v těchto věcech) považuje vědomost o újmě a povědomí o osobě povinné k jejímu odčinění.^[10] Otázka výkladu toho, kdy pacient získal povědomí o újmě je složitější, než by se na první pohled mohlo zdát.

Obecně je možné říci, že základním předpokladem pro stanovení počátku promlčecí lhůty

v medicínskoprávních sporech bude stanovení okamžiku ustálení zdravotního stavu pacienta.^[11] Ústavní soud v tomto směru zaujal stanovisko, podle kterého se mají promlčecí lhůty posuzovat

v pochybnostech ve prospěch poškozeného pacienta: „Přeci jen je propastný rozdíl mezi účastníkem řízení o náhradu škody na zdraví, který žije v obavách o své zdraví, a někdy i život, a účastníkem běžného, sporného řízení vedeného například v souvislosti s nezaplacením dluhu z kupní smlouvy (...) Pacient se upíná k tomu, že jeho zdravotní stav není dobrý, i k naději, že se zlepší. Nelze spravedlivě žádat od poškozeného pacienta, aby ještě v průběhu neukončené léčby průběžně vyhodnocoval, zda je jeho zdravotní stav ustálen. Vědomost o svém zdravotním stavu může mít pacient teprve tehdy, kdyby byl léčebný proces definitivně ukončen, nebo tehdy, kdyby se na ustálení zdravotního stavu jednoznačně shodli lékaři a v tomto ohledu podali pacientovi jasnou a srozumitelnou informaci.“[\[12\]](#)

Je však třeba se zamyslet s ohledem na koncepci dílčích nároků na odčinění nemajetkové újmy při ublížení na zdraví (viz výše), jak je to s počátkem promlčecí lhůty v jednotlivých případech.

Co se týká bolestného, je třeba počátek běhu promlčecí lhůty vztahovat ke dni, ve kterém došlo ke stabilizaci zdravotního stavu do té míry, že bude možné prvně hodnotit výši jednotlivých nároků[\[13\]](#) za předpokladu, že byla definitivně ukončena léčebná péče nebo se na ustálení zdravotního stavu jednoznačně shodli lékaři a podali o tom pacientovi srozumitelnou informaci.

Pokud jde o ztížení společenského uplatnění jako fakultativního nároku při ublížení na zdraví, počátek promlčecí lhůty se směřuje na okamžik, kdy jsou prokazatelné nepříznivé trvalé následky pro život poškozeného (a jeho úlohu ve společnosti) a současně kdy je možné tyto následky objektivně hodnotit.[\[14\]](#) Třebaže se v praxi ve většině případů bude za počátek promlčecí lhůty považovat shodně tentýž den jak u bolestného, tak u ztížení společenského uplatnění, není vyloučeno, aby s ohledem na konkrétní situaci šlo u ztížení společenského uplatnění o den pozdější.

Konečně pokud jde o tzv. další nemajetkové újmy, je třeba s ohledem na podobnost s bolestným dle mého názoru ztotožňovat počátek promlčecí lhůty s tím, jak má být určen u bolestného. Shodné prvky lze spatřovat v pojmovém vymezení, jak jej provedl ve svém rozhodnutí Nejvyšší soud, ze kterého lze dovozovat 3 definiční znaky tzv. dalších nemajetkových újem, a to dočasnost, nikoli bolestivost v širším smyslu a výjimečnost.[\[15\]](#)

Obecnou výjimkou při posuzování bude však vždy situace, kdy půjde o ublížení na zdraví nezletilého, který nenabyl plné svéprávnosti. V těchto případech nemůže začít promlčecí lhůta běžet dříve nežli okamžikem nabytí plné svéprávnosti.[\[16\]](#)

Závěr

Z pohledu procesní strategie žalovaného bude namísto uplatnit námitku promlčení vždy, když od tvrzeného ublížení na zdraví uplyne doba delší nežli 3 roky. Soudy však v praxi (možná více než jinde) poměrují vznesenou námitku s požadavkem zákona, který zakazuje zjevné zneužití práva vnést námitku promlčení.[\[17\]](#) Podstatné je, že judikatura v případě nejistoty ohledně počátku běhu promlčecí lhůty preferuje ten výklad, který je pro pacienta příznivější. Platí však, že by se mělo promlčení v těchto věcech posuzovat vždy s ohledem na konkrétní okolnosti každého případu.[\[18\]](#)

Mgr. Tomáš Kouřílek

PPS advokáti s.r.o.

Velké náměstí 135/19
500 03 Hradec Králové

Tel.: +420 495 512 831-2
Fax: +420 495 512 838
e-mail: pps@ppsadvokati.cz

[1] ŠUSTEK, Petr; HOLČAPEK Tomáš. Zdravotnické právo. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 299-313. ISBN 978-80-7552-321-1.

[2] Případně v obdobném standardu péče řádného odborníka ve smyslu § 2643 odst. 1 občanského zákoníku.

[3] Byť toto označení může být někdy zavádějící z důvodu možného obsahového rozdílu mezi právním a medicínským pojetím.

[4] Jak vyplývá ze samotného názvu tohoto článku, nezabývám se zde promlčením práva na náhradu majetkové újmy poškozeného (např. účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví poškozeného, náhrada za ztrátu výdělku po dobu pracovní neschopnosti apod.).

[5] Viz § 612 občanského zákoníku.

[6] Podle § 636 odst. 3 občanského zákoníku se objektivní promlčecí lhůta v těchto případech nepoužije.

[7] Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1.11.2017, sp. zn. 25 Cdo 2245/2017.

[8] Kvalifikované vylíčení jednotlivých nároků – srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 11. 2017, sp. zn. 25 Cdo 2245/2017 (bod 8.).

[9] § 619 občanského zákoníku.

[10] § 620 odst. 1 občanského zákoníku.

[11] Pro jednotlivé oblasti následků újmy na zdraví (např. fyzické a psychické následky) mohou existovat různé okamžiky ustálení zdravotního stavu.

[12] Nález Ústavního soudu ze dne 27.2.2019, sp. zn. IV. ÚS 774/2018.

[13] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 7. 2011, sp. zn. 21 Cdo 752/2010.

[14] Srov. KADLUBIEC, Vojtěch. Kompenzace nemajetkové újmy na zdraví po 1. 1. 2014 - vybrané aspekty. Právní rozhledy. 2015, č. 17, s. 593-598. ISSN 1210-6410.

[15] Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 11. 2017, sp. zn. 25 Cdo 2245/2017

[16] § 622 občanského zákoníku.

[17] § 8 občanského zákoníku; podle starší terminologie vznesení námítka promlčení v rozporu s dobrými mravy.

[18] Nález Ústavního soudu ze dne 27.2.2019, sp. zn. IV. ÚS 774/2018.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)
- [Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů \(jednatel × společnost\)](#)
- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)